

Spis treści

Słowo wstępne	11
Rozdział I	
Socjologia jako dyscyplina naukowa	13
Wprowadzenie	15
Stefan Nowak	
1. Kłopoty z przedmiotem i zakresem socjologii	19
Stanisław Kosiński	
2. Źródła i etapy rozwoju socjologii	23
Stanisław Kosiński	
3. Czynniki opóźniające narodziny socjologii	25
Piotr Sztompka	
4. Kryzys socjologii, czyli w poszukiwaniu nowego paradygmatu	27
Pytania sprawdzające wiedzę	33
Zagadnienia do dyskusji i zadania	33
Lektury uzupełniające	34
Rozdział II	
Rola socjologii w poznawaniu i rozumieniu rzeczywistości społecznej	35
Wprowadzenie	37
Stefan Nowak	
1. Dwa sposoby patrzenia na ludzi i ludzkie zbiorowości	41

Stefan Nowak	
2. Rozumienie zjawisk społecznych a problem metodologicznej odrębności humanistyki	46
Stefan Nowak	
3. Przedmioty świata pozaludzkiego w oczach socjologa	51
Adam Podgórecki	
4. Pięć funkcji socjologii	53
Tadeusz Szczurkiewicz	
5. Znaczenie teorii dla praktyki	64
Pytania sprawdzające wiedzę	78
Zagadnienia do dyskusji i zadania	78
Lektury uzupełniające	79
Rozdział III	
Człowiek jako istota społeczna	81
Wprowadzenie	83
Paweł Rybicki	
1. Człowiek	86
Jan Turowski	
2. Określenie osobowości	92
Jan Turowski	
3. Proces socjalizacji	95
Jan Turowski	
4. Pojęcie postawy	99
Pytania sprawdzające wiedzę	107
Zagadnienia do dyskusji i zadania	107
Lektury uzupełniające	108
Rozdział IV	
Kulturowe podstawy życia społecznego	109
Wprowadzenie	111
Stefan Czarnowski	
1. Kultura	113
Jan Szczepański	
2. Struktura wewnętrzna kultury	122
Paweł Rybicki	
3. Ciągłość i zmienność wspólnot kulturowych	129
Antonina Kłoskowska	
4. Określenie kultury masowej	132

Pytania sprawdzające wiedzę	139
Zagadnienia do dyskusji i zadania	139
Lektury uzupełniające	140
Rozdział V	
Więź społeczna — jej tworzenie się i przejawy	141
Wprowadzenie	143
Stanisław Ossowski	
1. Interpretacje „więzi społecznej”	146
Paweł Rybicki	
2. Więzi społeczne: ich rodzaje	150
Stanisław Kosiński	
3. Więź społeczna i jej komponenty	157
Pojęcie i komponenty więzi społecznej	157
Styczności wstępnymi etapami kształtowania się więzi	159
Wzajemne oddziaływania i wzory działań społecznych	161
Stosunki i zależności społeczne	163
Instytucje społeczne	164
Kontrola społeczna	169
Organizacja społeczna	174
Znaczenie zjawiska więzi społecznej	175
Pytania sprawdzające wiedzę	177
Zagadnienia do dyskusji i zadania	177
Lektury uzupełniające	178
Rozdział VI	
Struktury społeczne – zagadnienia ogólne	179
Wprowadzenie	181
Piotr Sztompka	
1. Pojęcie struktury społecznej: próba uogólnienia	183
Cel analizy	183
Ogólne pojęcie struktury	184
Życie społeczne a struktura społeczna	185
Cztery wymiary struktury społecznej	186
Struktura społeczna z perspektywy jednostki	188
Paweł Rybicki	
2. Co to jest makrostruktura społeczna	190
Kryteria zasadnicze	190
Cechy makrostruktur jako zbiorowości społecznych	191

Paweł Rybicki	
3. Niektóre zagadnienia mikrostruktur społecznych	193
Paweł Rybicki	
4. Znaczenie i funkcje struktur średniego rzędu	195
Pytania sprawdzające wiedzę	198
Zagadnienia do dyskusji i zadania	198
Lektury uzupełniające	198
Rozdział VII	
Struktury społeczne – egzemplifikacje	199
Wprowadzenie	201
Jacek Szmatka	
1. Mała grupa społeczna — główny przedmiot badań mikrosocjologii strukturalnej	204
Jan Turowski	
2. Typologia grup społecznych	209
Typologia F. Tönniesa i Ch. H. Cooleya	209
Grupy małe i grupy duże	211
Grupy formalne i nieformalne	212
Anna Dodziuk-Lityńska, Danuta Markowska	
3. Instytucja czy sprawa prywatna? [rodzina]	216
Stanisław Kosiński	
4. Grupy celowe	223
Jan Turowski	
5. Teoria grup odniesienia	227
Uwarunkowania wyboru grup odniesienia normatywnego	232
Zbigniew Pucek	
6. Społeczności lokalne	236
Benedykt Zientara	
7. Co to znaczy: naród?	238
Jan Turowski	
8. Analiza socjologiczna państwa	246
Koncepcje państwa	246
Fazy kształtowania się państwa	247
Państwo i jego funkcje	248
Władza państwowa	250
Dwa modele sprawowania władzy państwowej	252
Jan Turowski	
9. Zróżnicowanie społeczne	255

10. Stratyfikacja społeczna	257
Hierarchie ról społecznych	258
Przywileje środków konsumpcji	259
Władza	259
Środki konsumpcji i władza	261
Przywileje prestiżu	261
Co to znaczy: „stosunki zależności między grupami”?	263
Wewnętrzna struktura warstw i ostrość granic	266
Pytania sprawdzające wiedzę	269
Zagadnienia do dyskusji i zadania	270
Lektury uzupełniające	271

Rozdział VIII

Wybrane metody i techniki badań socjologicznych stosowane w pracy socjalnej 273

Wprowadzenie 275

Janusz Sztumski

1. Pojęcie metody i jej związek z teorią 278

Grzegorz Babiński

2. Etapy procesu badawczego 283

Wprowadzenie 283

Wstępne sformułowanie problemu 283

Eksplikacja problematyki badawczej 285

Wyjaśnienie (eksplikacja) oraz uszczegółowienie problematyki badawczej 285

Wybór i uzasadnienie hipotez badawczych 286

Operacjonalizacja problematyki badawczej 287

Wybór zbiorowości, w której będą realizowane badania 287

Wybór metod i technik badawczych 288

Wybór bazy źródłowej 288

Wybór zasad, kryteriów i technik analizy wyników badań 289

Przygotowanie narzędzi badawczych 289

Pilotaż badań 290

Dobór próby (jednostek, które zostaną poddane badaniom) 292

Konsekwencje przyjętego typu badań 293

Wymogi, jakie stawia konieczność weryfikacji przyjętych hipotez 293

Charakter (punkt odniesienia) zamierzonego wnioskowania 294

Realizacja badań empirycznych 294

Weryfikacja zebranego materiału empirycznego 295

Wstępne grupowanie materiału surowego 296

Analiza materiału empirycznego 296

Testowanie hipotez i uogólnianie wyników badań	297
Pisanie końcowego raportu z badań	297
Janusz Sztumski	
3. Metody i techniki badań	298
Janusz Sztumski	
4. Obserwacja	300
Rodzaje obserwacji	302
Obserwacja bezpośrednia i pośrednia	302
Obserwacja kontrolowana i niekontrolowana	303
Obserwacja jawna i ukryta	303
Zalety obserwacji i trudności związane ze stosowaniem tej metody badań	304
Janusz Sztumski	
5. Wywiad	306
Typy wywiadu	306
Wywiady ustne i pisemne	307
Wywiad skategoryzowany i nieskategoryzowany	307
Wywiad jawny i ukryty	308
Wywiady indywidualne i zbiorowe	309
Wywiad panelowy	309
Warunki określające poprawne przeprowadzenie wywiadu	310
Środki pomocnicze stosowane przy wywiadach	314
Janusz Sztumski	
6. Badania ankietowe	315
Typy ankiet stosowanych w badaniach społecznych	317
Wymogi metodologiczne badań ankietowych	319
Zasady opracowania ankiety	319
Struktura ankiety	319
Forma i treść ankiety	320
Wygład zewnętrzny ankiety	322
Uwagi na temat przydatności badań ankietowych	323
Janusz Sztumski	
7. Badania oparte na dokumentach	324
Dokumenty zebrane w sposób systematyczny	325
Dokumenty okolicznościowe	326
Janusz Sztumski	
8. Socjometria	327
Problem wiarygodności danych zawartych w dokumentach	328
Pytania sprawdzające wiedzę	332
Zagadnienia do dyskusji i zadania	333
Lektury uzupełniające	334